

Sammanfattning av det viktigaste i tobakslagen

Tobakslagen kom till 1993 för att begränsa de hälsorisker och andra problem som tobaksbruk och passiv rökning för med sig. Tobakslagen innehåller bestämmelser om

- rökfria områden ute och inne
- rökfri arbetsmiljö
- hälsovarningar på förpackningar till tobaksvaror och örtprodukter för rökning
- reglering av handel med och införsel av tobaksvaror
- begränsningar av marknadsföring av tobak
- vad tobaksvaror får innehålla och hur detta kontrolleras

Sedan tillkomsten har lagen ändrats ett flertal gånger.

En viktig lagskärpning kom 2005 när rökfria serveringar infördes. Den senaste ändringen trädde i kraft 20 maj 2016 för att anpassa svensk lag efter EU:s reviderade tobaksprodukt direktiv. Då fick vi bland annat bestämmelser om varningsbilder på röktoak och örtprodukter för rökning

Tobakslagen kompletteras av en tobaksförordning och av föreskrifter från Folkhälsomyndigheten. Förordningen och föreskrifterna innehåller mer detaljerade bestämmelser.

Vilka regler gäller?

Här följer en sammanfattning av viktiga bestämmelser.

Rökfria områden

Rökning är förbjuden i lokaler för barnomsorg, skolverksamhet och annan verksamhet för barn och ungdomar. Rökning är även förbjuden på skolgårdar samt utegårdar inom barnomsorgen och vid fritidshem.

Rökförbud gäller också i hälso- och sjukvårdens lokaler och gemensamhetslokaler i bostadshus och vårdboenden.

Man får inte heller röka på bussar eller andra färdmedel i inrikes kollektivtrafik eller i vänthallar och liknande inom kollektivtrafiken.

Det är även förbjudet att röka på restauranger och andra serveringsställen, men särskilda rökrum utan servering får inrättas. Rökförbudet omfattar inte uteserveringar.

Rökning är också förbjuden vid offentliga sammankomster och i andra lokaler som allmänheten har tillträde till, exempelvis teatrar och biografier. Hotell måste ha ett visst antal rökfria rum.

Rökfri arbetsmiljö

Huvudregeln är att ingen mot sin vilja ska utsättas för andras tobaksrök på jobbet. Arbetsgivaren har ansvaret. I vissa arbeten, bland annat hemtjänsten, kolliderar tobakslagen med andra lagar vilket gör att alla anställda i Sverige ännu inte har full rätt till rökfri arbetsmiljö.

Förpackningar

På cigarettpaket ska det finnas varningsbilder med tillhörande text (s.k. kombinerade hälsovarningar) som täcker 65 procent av fram- och baksidan. Det ska också finnas varningstexter på förpackningarnas sidor. Under hälsovarningarna med bild trycks rökavvänjningsinformation som hänvisar till Sluta-Röka-Linjen.

Hälsovarningar i bild och text, plus rökavvänjningsinformation, är obligatoriska även på förpackningar för rulltobak och tobak till vattenpipa. När det gäller cigarrer och cigariller krävs endast varningstexter – inga bilder – på förpackningarna. Örtcigaretter behöver heller inte bildvarningar, endast varningstext och samma sak gäller snus.

Förpackningar för tobaksvaror och örtprodukter för rökning får inte likna kosmetika eller livsmedel. Vidare säger bestämmelserna att varken tobaksvaror eller örtprodukter för rökning får märkas på ett sätt som antyder att produkten är mindre skadlig eller miljövänligare än andra. Det får inte heller finnas uppgifter om halter av tjära, nikotin och kolmonoxid på förpackningen (eftersom sådana uppgifter vilseleder konsumenter att tro att vissa cigaretter är mer hälsosamma). Dessutom är det förbjudet att i märkningen hänvisa till smak, doft eller tillsatser (detta gäller dock inte snus).

Tobaksvaror ska även ha märkning som gör att det går att spåra var och när de är tillverkade.

Tillverkarna får sälja slut på tillverkade förpackningar med den gamla utformningen fram till 20 maj 2017.

Smaktillsatser

Cigaretter och rulltobak får inte ha karaktäristisk smak. Med karaktäristisk smak menas en tydligt märkbar doft eller smak av annat än tobak, exempelvis frukt, kryddor, örter, alkohol eller godis. Bestämmelsen ska vara fullt genomförd 20 maj 2017. Det finns dock en övergångsbestämmelse som leder till att mentolcigaretter kommer att vara tillåtna fram till 2020.

Åldersgräns

Man får inte sälja tobak till någon som inte fyllt 18 år. Den som säljer är skyldig att förvissa sig om att köparen inte är för ung.

Åldersgräns gäller även vid införsel – man måste ha fyllt 18 för att få föra in tobaksvaror i landet

Styckeförsäljning

Det är förbjudet att sälja lösa cigaretter och cigarettpaket med färre än 20 cigaretter. En styckeförpackning med rulltobak måste innehålla minst 30 gram.

Marknadsföring

Tobaksreklam till konsumenter är förbjuden i bl.a. tidningar, tidskrifter, radio och TV samt på annonsplaceringar och liknande. Den marknadsföring till konsumenter som är tillåten är skyltning och reklambudskap inne i affärer som säljer tobak. Denna reklam får dock inte vara påträngande, uppsökande eller uppmana till tobaksbruk och ska inte synas utifrån. Även indirekt tobaksreklam är förbju-

den – man får inte sätta varukännetecken som används för tobaksvaror på andra typer av produkter och göra reklam för dem.

Det är inte heller tillåtet för tobakstillverkare och –importörer att marknadsföra produkter genom att sponsra idrottsgalor eller andra evenemang dit allmänheten har tillträde. (Det som gäller sponsring och produktplacering i radio och TV står i radio- och TV-lagen.)

Anmälningsskyldighet och rapportskyldighet

För att få sälja tobaksvaror måste man anmäla till kommunen att man tänker göra det. Även tillverkare och importörer har anmälningsskyldighet – de måste anmäla till Folkhälsomyndigheten när de planerar att föra ut nya tobaksvaror på marknaden. Utan en anmälan får den nya varan inte säljas. Tillverkare och importörer av tobaksvaror och örtprodukter för rökning måste rapportera till Folkhälsomyndigheten vilka ingredienser som finns i deras produkter på marknaden. Tillverkare och importörer av tobaksvaror måste även rapportera om ingrediensernas hälsoeffekter.

Tillsyn

Det centrala tillsynsansvaret för reglerna i tobakslagen med tillhörande förordning och föreskrifter delas mellan Folkhälsomyndigheten, Arbetsmiljöverket och Konsumentombudsmannen. Den direkta tillsynen sköts av Arbetsmiljöverkets regioner, kommunerna och polisen. Länsstyrelserna följer det kommunala tillsynsarbetet.

Påföljder

Den som uppsåtligt säljer tobaksvaror utan korrekt hälsovarning eller tobaksvaror som förbjudits kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Samma sak gäller om man uppsåtligt bryter mot skyldigheten att anmäla sin tobaksförsäljning till kommunen eller om man säljer tobak till minderåriga.

Straffbestämmelserna för andra brott mot tobakslagen finns i olika lagar, beroende på vilken regel det handlar om. Marknadsföringslagen reglerar exempelvis påföljderna för marknadsföringsbrott och en särskild lag om straff för smuggling talar om vilka påföljder som gäller vid olovlig in- och utförsel av tobak.

<https://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19930581.htm>